เรื่องเสร็จที่ ๑๗๓๗/๒๕๖๑

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การดำรงตำแหน่งของกรรมการมหาเถรสมาคมตามบทเฉพาะกาล
ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ลับ ด่วนที่สุด ที่ พศ ๐๐๐๑/๗๗๑ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๑[๑] ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑ ได้กำหนดให้กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยในประเด็นข้อกฎหมายดังกล่าวได้มีความเห็นเกี่ยวกับการพ้นวาระของกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งไว้เป็นสองแนวทาง ดังต่อไปนี้

แนวทางที่หนึ่ง กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งยังคงเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมต่อไปตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ แต่อย่างไรก็ตาม วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง จะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๔ เดิม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กล่าวคือ ยังคงอยู่ในตำแหน่งกรรมการมหาเถรสมาคมต่อไปจนว่าจะครบวาระสองปี หลังจากนั้นจะพ้นจากตำแหน่งกรรมการมหาเถรสมาคม

แนวทางที่สอง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑ ได้กำหนดให้กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับ ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่ ดังนั้น กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งย่อมเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมต่อไปโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา จนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขอเรียนว่า กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งที่จะพ้นจากตำแหน่งกรรมการมหาเถรสมาคมตามวาระสองปี ในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑ มีจำนวน ๕ รูป ซึ่งยังมีประเด็นความเห็นในข้อกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อความชัดเจนและเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ จึงใคร่ขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีตามมาตรา ๑๔ เดิม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ จะพ้นจากตำแหน่งกรรมการมหาเถรสมาคมตามวาระสองปี หรือไม่

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๖/๒๖๔ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

[๑]ต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พศ ๐๐๐๑/๑๐๗๓๔ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๑๕๖๑ ยกเลิกชั้นความลับ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า มาตรา ๕[๒] แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้แก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบของมหาเถรสมาคมตามมาตรา ๑๒[๓] แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จากเดิมที่ประกอบด้วย (๑) สมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง (๒) สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และ (๓) พระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสิบสองรูปเป็นกรรมการ เป็นให้ประกอบด้วย (๑) สมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และ (๒) กรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบรูปซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ หรือพระภิกษุซึ่งมีพรรษาอันสมควร และมีจริยวัตรในพระธรรมวินัยที่เหมาะสมแก่การปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวโดยหลักแล้วย่อมเป็นผลให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการมหาเถรสมาคมตามบทบัญญัติเดิมต้องพ้นจากตำแหน่ง และจะต้องมีการแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่ตามหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม มาตรา ๑๑[๔] แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาล ได้กำหนดให้กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไป จนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมุ่งประสงค์ให้กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคมมีความต่อเนื่องและมิให้ขาดผู้ปฏิบัติหน้าที่ โดยมิได้บัญญัติถึงวาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่

---

[๒]มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๒ มหาเถรสมาคมประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบรูปซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ หรือพระภิกษุซึ่งมีพรรษาอันสมควร และมีจริยวัตรในพระธรรมวินัยที่เหมาะสมแก่การปกครองคณะสงฆ์

การแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งและการดำเนินการตามมาตรา ๑๕ (๔) และวรรคสอง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย โดยจะทรงปรึกษาหารือกับสมเด็จพระสังฆราชก่อนก็ได้"

[๓]มาตรา ๑๒ มหาเถรสมาคมประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และพระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสิบสองรูปเป็นกรรมการ

[๔]มาตรา ๑๑ ให้กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไป จนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

ของกรรมการมหาเถรสมาคมรูปนั้นแต่อย่างใด อีกทั้งมาตรา ๑๔[๕] แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งก็ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖[๖] แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ แล้ว ดังนั้น สำหรับกรณีตามข้อหารือนี้ แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่า ในปัจจุบันได้มีกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งบางรูปที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับ ได้ดำรงตำแหน่งมาจนครบระยะเวลาสองปีตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ แล้วก็ตาม แต่กรรมการมหาเถรสมาคมดังกล่าวก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อไปโดยผลของมาตรา ๑๑[๗] แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ จนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามแนวทางเดียวกับที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้เคยให้ความเห็นไว้สำหรับกรณีของคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องเสร็จที่ ๓๙/๒๕๕๒[๘]

(นางสาวจารุวรรณ เฮงตระกูล)
รองเลขาธิการฯ รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤศจิกายน ๒๕๖๑

---

[๕] มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

[๖] มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้"

[๗] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

[๘] บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยตามบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๐๐๖๔ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๒ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี